

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»**

з теми «РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ В
СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ РАДИ ВІЙСЬКОВОГО СПОРТУ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ВСЕСВІТНІХ ІГОР ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ»

Виконав: здобувач вищої освіти
освітньої програми «Тренер з видів спорту»
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
денної форми здобуття вищої освіти
Онуфран Вадим Валерійович

Керівник: Мисів В.М., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, професор,
доцент кафедри теорії і методики фізичного
виховання

Рецензент: Волох О. П., кандидат технічних
наук, доцент, старший науковий
співробітник

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ	9
1.1. Концептуальні засади військово-прикладних видів спорту.....	9
1.2. Прикладне значення військово-прикладних видів спорту для професійної діяльності військовослужбовців.....	12
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	16
2.1. Методи дослідження	16
2.2. Організація дослідження.....	17
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ IMSC	19
3.1. Принципи та цінності IMSC як основа для формування культури військовослужбовців	19
3.2. Всесвітні ігри військовослужбовців як чинник міжнародного військового співробітництва.....	24
3.2.1. Організація та функціонування Всесвітніх літніх ігор військовослужбовців IMSC.....	25
3.2.2. Організаційно-методичні засади проведення Всесвітніх зимових ігор військовослужбовців IMSC	33
3.3. Динаміка участі та особливості підготовки команд Збройних Сил України до Всесвітніх ігор військовослужбовців	37
3.4. Оцінка впливу Всесвітніх ігор військовослужбовців на розвиток військово-прикладних видів спорту у системі IMSC	47
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	64

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

- ВЄСК – Всеукраїнська єдина спортивна класифікація;
ВСБ – військово-спортивні багатоборства;
ДШВ – десантно-штурмові війська;
ЄС – Європейський Союз;
ЗСУ – Збройні Сили України;
МОК – Міжнародний Олімпійський Комітет;
МП – морська піхота;
ООН – Організація Об'єднаних Націй;
ООС – операція об'єднаних сил;
IMSC – International Military Sports Council (Всесвітні ігри
військовослужбовців);
ССО – сили спеціальних операцій;
ВПВС – військово-прикладні види спорту;
CISM – Conseil International du Sport Militaire (Міжнародна рада
військового спорту).

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена багатоаспектною роллю спорту в сучасному міжнародному та військовому середовищі, а також нагальною потребою вдосконалення системи спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України (ЗСУ) в умовах підвищених вимог до професійної стійкості.

Щодо стратегічної та миротворчої ролі спорту в глобальному контексті спорт давно вийшов за межі звичайного змагання, ставши потужним інструментом публічної дипломатії, просування миру та запобігання конфліктам [26; 30]. У постконфліктному середовищі спортивна взаємодія ефективно зменшує напруженість та сприяє діалогу. Міжнародна рада військового спорту (IMSC), заснована у 1948 році під гаслом «Дружба через спорт» [51], є ключовою глобальною платформою для реалізації цієї філософії. Проєкти IMSC (Міжнародний день військового спорту, Кубок IMSC з футболу за мир) створюють «моменти єднання» та сприяють позитивним соціальним змінам у військовому середовищі [63].

Масштаб діяльності IMSC підкреслює його значення: організація, яка щорічно проводить понад 20 чемпіонатів світу та кожні чотири роки – Всесвітні ігри військовослужбовців, за членством країн та престижністю посідає третє місце у світі після Міжнародного олімпійського комітету та Всесвітньої Універсиади. Її діяльність активно підтримується ООН, МОК та ЄС [43], що підтверджує міжнародне визнання військового спорту як елементу глобальної безпеки та співпраці.

В умовах сучасної військової служби критично важливе прикладне значення військово-прикладних видів спорту для ЗСУ, а також важливим є пошук найбільш ефективних засобів спеціальної фізичної підготовки [29]. Досвід бойової підготовки та результати наукових досліджень свідчать, що військово-прикладні види спорту, які за структурою рухів та характером

навантажень максимально наближені до військово-професійної діяльності, та є найефективнішими [15].

Зокрема, військове п'ятиборство ефективно розвиває комплекс необхідних фізичних, спеціальних та психологічних якостей: витривалість, координацію, прикладні навички та морально-психічну стійкість [3; 15]. Таким чином, аналіз розвитку цих видів спорту в міжнародному контексті дозволяє трансформувати передовий досвід IMSC у національну систему підготовки Збройних Сил України [25].

В контексті проблем досліджень та наукової необхідності для Збройних Сил України Всесвітні ігри військовослужбовців IMSC (які неофіційно називають «Олімпійські ігри військовослужбовців») є головною міжнародною ареною, що представляє найбільший спектр військово-прикладних дисциплін. Українські армійські спортсмени беруть участь у цих змаганнях із 1993 року [21; 27].

Незважаючи на значні спортивні досягнення та активну участь, виступи та результати української збірної команди військовослужбовців недостатньо глибоко висвітлюються та аналізуються у вітчизняних наукових виданнях і звітах. Це створює наукову проблему відсутності систематизованих даних, які могли б слугувати підґрунтям для вдосконалення тренувальних програм, розвитку військово-прикладних видів спорту в Україні та підвищення міжнародного іміджу ЗСУ [6; 17].

Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності комплексного наукового аналізу ролі, місця та динаміки розвитку військово-прикладних видів спорту в системі IMSC, а також узагальнення досягнень спортсменів Збройних Сил України на Всесвітніх іграх для подальшого впровадження найкращих міжнародних практик у національну систему фізичної та професійної підготовки військовослужбовців [2].

Об'єкт дослідження – система розвитку військово-прикладних видів спорту в контексті міжнародної діяльності.

Предмет дослідження – динаміка, умови та чинники розвитку військово-прикладних видів спорту у системі Міжнародної ради військового спорту (IMSC) за результатами участі військовослужбовців на Всесвітніх іграх.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що аналіз динаміки розвитку військово-прикладних видів спорту, їхньої програми та досягнень на Всесвітніх іграх військовослужбовців IMSC дозволить обґрунтувати ефективні шляхи вдосконалення системи підготовки спортсменів Збройних Сил України та сприятиме підвищенню їхньої результативності на міжнародній арені.

Мета дослідження – полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та аналізі динаміки розвитку військово-прикладних видів спорту у системі Міжнародної ради військового спорту (IMSC) на основі узагальнення результатів участі військовослужбовців на Всесвітніх іграх.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні основи та уточнити сутність, класифікацію і функціональне значення військово-прикладних видів спорту.
2. Визначити роль та місце Міжнародної ради військового спорту (IMSC) у глобальній системі спорту, охарактеризувати її філософію, цінності та організаційно-правові засади діяльності.
3. Розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення тренувального процесу та підвищення ефективності участі Збройних Сил України у міжнародних змаганнях IMSC.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз та синтез, систематизація та узагальнення, порівняння та зіставлення, історичний метод) та емпіричні (аналіз документальних джерел, методи математичної статистики).

Наукова новизна отриманих результатів. Уперше систематизовано та узагальнено динаміку участі та спортивні досягнення команд Збройних Сил України на Всесвітніх іграх військовослужбовців IMSC (літніх та зимових), що дозволило кількісно оцінити ефективність їхньої підготовки на міжнародній арені [1].

Визначено та обґрунтовано комплекс організаційно-методичних чинників впливу Всесвітніх ігор IMSC (програма змагань, регламент, рівень конкуренції) на розвиток військово-прикладних видів спорту та систему фізичної підготовки військовослужбовців [7;23].

Набуло подальшого розвитку теоретичне обґрунтування ролі, місця та філософії Міжнародної ради військового спорту (IMSC) як провідної міжнародної платформи, що сприяє розвитку військово-прикладних видів спорту та міжнародному співробітництву [16;36]. Методичний підхід до оцінки ефективності підготовки армійських спортсменів шляхом зіставлення їхніх результатів на іграх IMSC з тенденціями та результатами провідних військових держав світу [10; 12].

Удосконалено практичні рекомендації щодо впровадження передового міжнародного досвіду IMSC у тренувальний процес з військово-прикладних видів спорту для підвищення результативності військовослужбовців Збройних Сил України [11;58].

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення. Отримані дані можуть слугувати теоретичною базою для подальших наукових досліджень, спрямованих на вивчення тенденцій розвитку міжнародного військового спорту, порівняльного аналізу ефективності підготовки армійських спортсменів різних країн та вдосконалення їхньої змагальної діяльності [61]. Створюють основу для розробки нових навчальних програм та спецкурсів у закладах вищої освіти, що готують фахівців у сфері фізичної підготовки Збройних Сил, підвищення кваліфікації для здобувачів вищої освіти факультетів фізичної культури [9].

Практичне значення. Основні положення та висновки роботи можуть бути інтегровані у навчальні курси з фізичної підготовки, менеджменту та маркетингу у спорті, військової педагогіки у вищих військових навчальних закладах, а також у системі підвищення кваліфікації тренерів та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти з підготовки спортивних фахівців [24].

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 09–10 квітня 2025 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи магістра висвітлені в одній науковій статті: «Військово-прикладні види спорту в системі міжнародної ради військового спорту (IMSC)» у збірнику матеріалів наукових досліджень студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури [39].

Структура роботи. Роботу викладено на 71 сторінках, з яких 53 основного тексту, вона містить 6 таблиць, 16 рисунків та 11 додатків. Кваліфікаційна робота магістра складається з переліку умовних позначень і скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, та списку 66 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Військово-прикладні види спорту (ВПВС) становлять фундаментальну основу професійної підготовки військовослужбовців та представників силових структур, включаючи Збройні Сили та Національну гвардію України. Ці дисципліни є вирішальними у формуванні бійців, які залучаються до виконання завдань у зоні проведення операцій Об'єднаних сил (ООС) та інших спеціальних місіях. ВПВС є важливим інструментом комплексної підготовки, оскільки вони:

- всебічно розвивають військовослужбовців;
- сприяють розвитку як загальних (витривалість, сила), так і спеціальних фізичних якостей, необхідних для виконання бойових завдань;
- формують ключові психічні та морально-вольові якості (рішучість, стійкість, дисциплінованість, здатність діяти в умовах стресу).

Таким чином, ВПВС забезпечують комплексний розвиток курсантів і військовослужбовців, готуючи їх до реальних викликів військової служби.

В Україні на регулярній основі проводяться національні змагання з військово-спортивного багатоборства, що включають такі ключові елементи, як стрільба та рукопашний бій. Це підтверджує системний підхід до підготовки кадрів.

З нормативно-законодавчої точки зору, військово-прикладні види спорту класифікуються як неолімпійські види спорту.

2. Програма Всесвітніх змагань серед військовослужбовців, організованих Міжнародною радою військового спорту (IMSC), демонструє чітку позитивну динаміку:

- зростання кількості видів спорту, включених до програми;
- збільшення загальної чисельності учасників, які представляють армії світу.

Ця стійка тенденція свідчить про неухильне підвищення міжнародного статусу та престижу цих спортивних заходів. Це, своєю чергою, слугує

потужним мотиваційним фактором для військовослужбовців різних країн, заохочуючи їх до активних занять спортом та професійного зростання. Змагання CISM перетворилися на важливу платформу для реалізації девізу «Дружба через спорт» на світовому рівні.

3. Аналіз участі збірної Збройних Сил України у Всесвітніх військових іграх (як літніх, так і зимових) виявив значну диспропорцію в результативності та потенціалі. Під час літніх ігор українські військовослужбовці демонструють високу конкурентоспроможність, незмінно входячи до десятки лідерів у загальнокомандному заліку, незважаючи на постійно зростаючу міжнародну конкуренцію. На зимових змаганнях збірна ЗСУ поки що не здобула жодної медалі, що вказує на необхідність розвитку цього напрямку.

Спостерігається тенденція до зниження загальної кількості українських спортсменів-військовослужбовців та різке зменшення кількості видів спорту, у яких вони беруть участь на літніх Всесвітніх іграх. Високі результати показали у легкій атлетиці, боксі, боротьбі, плаванні. Середні результати відповідно у кульовій стрільбі, спортивному орієнтуванні, п'ятиборстві, вітрильному спорті, фехтуванні. Низькі результати у спортивних іграх, велосипедному спорті, кінному спорті, гольфі, парашутному спорті.

З огляду на слабкі місця, необхідно акцентувати увагу на розвитку тих видів спорту, де наразі спостерігаються низькі результати (спортивні ігри, велоспорт, кінний спорт, гольф, парашутний спорт).

Для підвищення загальної результативності та конкурентоспроможності критично важливо забезпечити тренувальний процес спортсменів-армійців достатньою кількістю науково-методичних розробок; поліпшити стан та матеріально-технічне забезпечення спортивних споруд і баз для підготовки.

4. Якісна підготовка українських спортсменів-військовослужбовців на сьогодні є пріоритетним завданням Міністерства оборони України. Аналіз виступів наших військових спортсменів підтверджує, що Україна є потужною спортивною державою на світовій арені. Загалом, за сім проведених Всесвітніх ігор військовослужбовців (які за своїм рівнем та масштабом порівнюються з

Олімпійськими іграми), збірна України досягла значних успіхів у загальнокомандному заліку Літніх ігор.

5. Протягом історії проведення Всесвітніх літніх ігор серед військовослужбовців спостерігається чітка тенденція до зростання уваги до військово-прикладних видів спорту (ВПВС). Активний розвиток і пріоритезація ВПВС розпочалися з 2007 року. З 2011 року IMSC стабілізувала кількість включених військово-прикладних видів спорту: протягом 2011, 2015 та 2019 років у програмі незмінно фігурувало 8 військово-прикладних дисциплін.

На жаль, заплановані на 2023 рік ігри не відбулися. Основними причинами цього рішення стали глобальна пандемія COVID-19 та супутні організаційні виклики. Ця пауза, однак, не змінює загальну тенденцію до стійкого включення та підтримки військово-прикладного спорту як основи змагань IMSC.

Українська збірна стабільно посідає 10-те місце у світовому рейтингу. Сумарна кількість виборених медалей становить 170 нагород (34 золоті медалі, 63 срібні медалі, 73 бронзові медалі). Ці результати яскраво демонструють високу конкурентоспроможність Збройних Сил України на міжнародному рівні військового спорту.

6. Зимова програма підтримує стабільну та обмежену кількість військово-прикладних видів спорту. Кожні змагання, як правило, включають лише три такі дисципліни, і ця чисельність залишається незмінною.

Аналіз результатів змагань IMSC виявив стійку закономірність: команда-господар (країна-організатор) у всіх випадках стає переможцем загальнокомандного заліку. Це переконливе домінування можна пояснити критичною перевагою «домашнього поля», що включає: тренування в ідентичних умовах (можливість цілеспрямовано готувати команду на тих самих трасах та об'єктах, де проходитимуть змагання, безпосередній доступ до бази: використання найкращої матеріально-технічної бази та спортивних споруд, які будуть задіяні під час турніру).

Ці фактори дозволяють команді-господарю максимально адаптуватися до умов змагань, що значно підвищує їхню результативність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареш'єв В.Г., Кудрявцев М.Д. Актуалізація підготовки військовослужбовців ЗСУ до міжнародних змагань із військового п'ятиборства в умовах гібридної війни. Вісник Харківської державної академії фізичної культури, Харків, 2024. 3 (25). С. 58–64.
2. Барило О.В. Професійно-прикладна фізична підготовка військовослужбовців як фактор підвищення боєздатності підрозділів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка, соціальна робота, Ужгород, 2023. 2 (53). С. 112–117.
3. Бойко А.Ю., Тимчик О. В. Моделювання тренувального процесу військових спортсменів-багатоборців на етапі передзмагальної підготовки. Теорія і методика фізичного виховання і спорту, Київ, 2022. 4 (22). С. 85–91.
4. Бондаренко В.А. Методичні особливості формування психологічної стійкості військовослужбовців засобами військово-прикладного спорту. Молодіжний науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки, Луцьк, 2024. 1 (35). С. 15–20.
5. Борисенко В.А., Скирда О.А. Аналіз динаміки змін у програмі Всесвітніх Ігор військовослужбовців CISM як чинник модернізації військово-прикладних видів спорту. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Фізичне виховання та спорт, Чернігів, 2024. 1 (201). С. 12–19.
6. Ващенко Л.Ю., Павлюк А.І. Аналіз факторів, що впливають на виступ українських команд на Всесвітніх іграх, CISM. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, Харків, 2023. 6 (27). С. 41–48.
7. Вербин Н.Б. Програма навчальної дисципліни «теорія та методика військово-прикладних видів спорту, НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019.

8. Власенко М.А. Роль спортивної стрільби у професійній підготовці фахівців правоохоронних органів. Фізичне виховання та спорт у вищих навчальних закладах, Київ, 2024. 1 (15). С. 33–38.

9. Військово-прикладні види спорту, URL: <https://ua-referat.com/>, (дата звернення: 19.09.2025).

10. Всесвітні ігри військовослужбовців, URL: <https://uk.wikipedia.org>. (дата звернення: 12.10.2025).

11. Всесвітні ігри військовослужбовців (VI), URL: <http://www.nsblvs.org/202-vi-vsesvitni-ihry-viiskovosluzhbovtiv>. (дата звернення: 18.09.2025).

12. Всесвітні ігри військовослужбовців (VII), URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2019/10/27/7-vsesvitni-igri-serevijskovosluzhbovcziv-oficzijno-zakrito/>, 2019 р. (дата звернення: 19.09.2025).

13. Герасименко Д.С. Вплив фізичних навантажень військового п'ятиборства на функціональний стан організму військовослужбовців. Фізична культура, спорт та здоров'я нації, Вінниця, 2022. 2 (35), С. 79–85.

14. Гончаренко С.У. «Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям», Київ-Вінниця, 2008.

15. Григоренко М.Л. Особливості формування професійно-прикладних фізичних якостей військовослужбовців засобами міжнародного військового спорту. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Київ, 2023. 2 (158), С. 67–73.

16. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту України на 2007-2011 роки (Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2006 р. № 1594); URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1594-2006-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 28.02.2024).

17. Жаров П., «Військово-прикладні види спорту», URL: <http://vseslova.com.ua/>. (дата звернення: 01.11.2024).

18. Закон України "Про національну безпеку України" (зі змінами), Відомості Верховної Ради України, 2024, № 15, ст. 256.

19. Закон України "Про фізичну культуру і спорт" від 24.12.1993 р. № 3809-ХІІ, зі змінами від 17.09.2020 р. № 910 – ІХ.; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>. (дата звернення: 30.03.2024).

20. Зимові Всесвітні ігри військовослужбовців 2017, URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>. (дата звернення: 19.02.2024).

21. Інструкція про організацію та проведення військово-прикладних видів спорту у Збройних Силах України (Нова редакція, 2023). Міністерство оборони України.

22. Карабанов О.М. Спортивне орієнтування як ефективний засіб розвитку професійно важливих якостей військовослужбовців. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2023. Серія 15, 3 (165), С. 101–107.

23. Кліменко О.В., Шевченко Р.І. Порівняльний аналіз програм фізичної підготовки військовослужбовців країн-членів НАТО та України. Олімпійський спорт і спорт для всіх, Київ, 2022. 4 (22), С. 52–57.

24. Ковальчук І.В. Перспективи участі Збройних Сил України у змаганнях CISM після 2019 року: військово-політичний та спортивний аспекти. Український журнал військової науки та освіти, Київ, 2023. 4 (27), С. 41–48.

25. Ковальчук І.В. Проблеми та перспективи інтеграції військово-прикладних видів спорту України в міжнародні структури CISM. Український журнал військової науки та освіти, Київ, 2023. 4 (27), С. 41–48.

26. Коростильова Ю.С., Михайлов В. В., Грибовська І. Б., Грибовський Р.В., Стан та перспективи розвитку спортивної стрільби у Збройних силах України за результатами VI Всесвітніх літніх ігор військовослужбовців. Київ Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2017. Вип. 9 (91). С. 57–60.

27. Коростильова Ю.С., Михайлов В. В., Грибовська І. Б., Грибовський Р.В., Порівняльний аналіз змагальної діяльності стрільців з малокаліберної гвинтівки на VI Всесвітніх літніх іграх серед військовослужбовців, Київ,

Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2017. Вип. 5 (87). С. 59–63.

28. Лисенко І.А. Роль фізичної культури у формуванні лідерських якостей у майбутніх офіцерів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві, Луцьк, 2024. 1 (81), С. 20–26.

29. Лотоцький І., Арабський А., Данилюк М., «Порівняльний аналіз виступу військових п'ятиборців із визначенням відстаючих дисциплін», НАСВ, 2016. С. 45 – 49.

30. Мазур С.В., Костенко П. О. Використання елементів військово-спортивного багатоборства в процесі загальної фізичної підготовки. Збірник наукових праць НАНУ, Київ, 2023. 2 (45), С. 118–124.

31. Мельничук І. В. Особливості підготовки збірних команд до участі у військово-морському п'ятиборстві CISM. Спортивний вісник Придніпров'я, Дніпро, 2022. 3 (24), С. 16–21.

32. Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації на 2002-2011 рр..» (Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 р. № 14).

33. Міністерство оборони України, URL: www.mil.gov.ua; (дата звернення: 03.02.2024).

34. Міністерство оборони України : URL: [https://www.mil.gov.ua/diyalnist/sport/uchast-u-zahodah-mizhnarodnoi-rvijskovogo-sportu-\(sizm\).html](https://www.mil.gov.ua/diyalnist/sport/uchast-u-zahodah-mizhnarodnoi-rvijskovogo-sportu-(sizm).html); (дата звернення: 18.01.2024).

35. Міністерство оборони України. Спорт у ЗСУ: Пріоритети розвитку військово-прикладних видів спорту. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/sport/> (Актуалізація: 2024).

36. Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Положення про організацію фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України" (Оновлена редакція, 2024).

37. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту від 28.09.2004 р. № 1148/2004., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004#Text>, (дата звернення: 25.03.2024).

38. Олійник В.Л., Петренко С.Г. Аналіз змагальної діяльності українських військових спортсменів у програмі CISM: поточний стан та стратегічні пріоритети. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету, Кам'янець-Подільський, 2024. 4 (16), С. 30–36.

39. Онуфран В.В., Мисів В.М. Військово-прикладні види спорту в системі міжнародної ради військового спорту (IMSC). Вісник Кам'янець-Подільського національного університету, Кам'янець-Подільський, 2025. 4 (16), С. 30–36.

40. Пашкевич А.А. Психологічний супровід тренувального процесу військових багатоборців. Теорія та методика фізичного виховання, Київ, 2023. 1 (25), С. 10–15.

41. Пестрак В.О. Чинник невдач українських військових спортсменів-стрілків на Всесвітніх іграх військовослужбовців. Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху Євроатлантичної інтеграції України, Київ, НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. С.252–258.

42. Положення про Міжнародну раду військового спорту (CISM). (Актуальна редакція, 2024). URL: <https://www.milsport.one/>

43. Ролук О.В., Вдосконалення фізичної підготовки військовослужбовців засобами прикладних видів спорту. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2016. Вип. 01(68). С. 74-77.

44. Романчук С. Військові багатоборства та військово-прикладні види спорту в системі підготовки фахівців Збройних Сил України / С. Романчук, Є. Приступа. Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія: Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини, Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. 5. С. 223–230.

45. Рудницький О.В. Військово-прикладні види спорту як засіб формування готовності до дій в екстремальних умовах. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2022. Серія 15, 4 (153), С. 60–66.

46. Савчук П.М., Завадський, І.В. Оцінка ефективності підготовки збірних команд до Всесвітніх ігор військовослужбовців CISM на прикладі військового п'ятиборства. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві, Луцьк, 2022. 3 (79), С. 105–111.

47. Сидоренко Д.І. Методика розвитку витривалості у військовослужбовців, які займаються військово-прикладними видами спорту. Фізична активність, здоров'я і спорт, Львів, 2023. 1 (30), С. 120–125.

48. Соколов І.М. Історичний огляд розвитку військово-прикладного спорту в контексті інтеграції України до євроатлантичних структур. Гілея: науковий вісник, Київ, 2024. 2 (185), С. 98–103.

49. Спортивно-масова робота в Збройних Силах України, URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).

50. Ткаченко О.П., Демченко, С.А. Військово-прикладні види спорту в системі CISM: досвід провідних країн та шляхи імплементації в Україні. Молодь і ринок, Дрогобич, 2022. 1 (200), С. 125–130.

51. Указ Президента України "Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні" від 21.08.2008 р. № 640/2008.

52. Федорчук Ю. В. Індивідуалізація підготовки військових спортсменів із подолання смуги перешкод. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Чернігів, 2023. 3 (210), С. 45–51.

53. Хабіб О.В. Питання підготовки суддів та тренерів для змагань з військового п'ятиборства в Україні. Теорія та практика фізичної культури, Переяслав, 2024, 5 (45), С. 70–75.

54. Частка членів CISM, URL: <https://www.milспорт.one/cism/members-nations> (дата звернення: 18.04.2024).

55. Ярошенко С. В. Вплив міжнародної ради військового спорту (CISM) на розвиток і стандартизацію військово-прикладних видів спорту. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Фізична культура і спорт, Луцьк, 2022. 1 (45), С. 35–40.

56. Alrashid S. A. Montather A. A. Harnessing the power of sport for management reconstruction management and peace building in post-conflict: Towards social integration achieving the millennium development goals. Journal of Current Research, 2017. 9, 60781-60789.

57. CISM contributions to peace LUIZ FERNANDO MEDEIROS NÓBREGA – LEONARDO MATARUNA-DOS-SANTOS Brazilian Army and International Military Sports Council – College of Business Administration of the American University in the Emirates (AUE); 2017. https://www.academia.edu/40224308/CISM_contributions_to_peace.

58. CISM INTERNATIONAL MILITARY SPORTS COUNCIL, URL: <https://www.milспорт.one/>. (дата звернення: 21.03.2024).

59. CISM. News: Україна здобула нагороди на чемпіонаті світу з військового багатоборства. URL: <https://www.milспорт.one/news/ukraine-awards/> (Актуалізація: 2024).

60. CISM. Calendar of Events 2024–2025. URL: <https://www.milспорт.one/calendar/> (дата звернення: 05.11.2024).

61. Detailed Medal Standings – 5th CISM World Military Games URL: www.rio2011.mil.br. (дата звернення: 08.03.2024).

62. Dyck C. B. Football and post-war reintegration: exploring the role of sport in DDR processes in Sierra Leone. Third world quarterly, 2011. 32 (3), Pg. 395–415.

63. International Military Sports Council (CISM). Military World Games: URL: [www.cism – milспорт.org/](http://www.cism-milспорт.org/) eng. (дата звернення: 17.01.2025).

64. International Military Tribunal for the Far East (IMTFE): URL: [www.wikipedia.org /International_Military](http://www.wikipedia.org/International_Military). (дата звернення: 27.02.2025).

65. Rasouli M., Baran Cheshmeh M. A., Fazel Bakhsheshi M., Zareian H., «Performance analysis of asian countries in the international military sports council (conseil international du sport militaries (CISM))», 2017.

66. Schulenkorf N. Sport events and ethnic reconciliation: Attempting to create social change between Sinhalese, Tamil and Muslim sportspeople in war-torn Sri Lanka. International review for the sociology of sport, 2010. 45 (3), Pg. 273–294.